

Posudek na bakalářskou práci Moniky Syslové *Příslloví v italském a anglickém překladu Jirotkova Saturnina*, ak. r. 2023/24

Monika Syslová si pro svou bakalářskou práci zvolila téma, které překračuje hranice prostého lingvistického rozboru: rozhodla se analyzovat přísloví v italském a anglickém překladu slavné Jirotkovy knihy *Saturnin*. Nápad je to jistě originální a na první pohled i snadno proveditelný: stačí projít originál a překlady, najít a vypsát si všechna přísloví a potom je mezi sebou porovnat. Je však zřejmé, že studie tohoto typu vyžaduje nejen dobrou znalost všech tří zkoumaných jazyků a jejich literatury, ale také orientaci v oblasti frazeologie a paremiologie, a především literárního překladu. To ovšem není samozřejmý předpoklad, už vzhledem k tomu, že filologické studium italianistiky translatologické předměty nenabízí, a diplomantka právě na toto úskalí narazila.

První část úkolu, a tedy sběr materiálu, byla sice splněna bezchybně a práce tak přináší zajímavý materiál, který lze využít k dalším, zejména translatologickým analýzám, vlastní rozbor však ztroskotal na nedostatečné teoretické přípravě. Ta je patrná už v teoretické části práce (s. 8-16), kde jsou tak trochu bez ladu a skladu uvedeny různé definice z oblasti frazeologie zkoumaných jazyků a představen pojem přísloví a jeho možná klasifikace podle Z. Wotkeové, chybí však hlubší vhled do problematiky, přestože sekundární literatury v této oblasti není málo (opravdu lze např. „příslloví z hlediska metriky“ odbýt několika větami (s. 16), navíc jak souvisí s metrikou metafora?). S úspěchanou teoretickou průpravou nepochybně souvisí i mnoho nepřesných formulací, které se v textu objevují. Lze skutečně tvrdit, že hlavním důvodem pro vznik frazémů je výrazová ekonomie (s. 9)? Není zcela pravda, že český pojem idiom odpovídá italskému *modo di dire*, a už vůbec ne *locuzione proverbiale* (s. 13), ani to, že přísloví zůstává vždy neměnné (tamtéž). A už vůbec nerozumím formulaci: „Podle Seilera (1922) musí být přísloví samostatným rčením, což znamená, že žádná z jeho základních syntaktických jednotek nesmí být nahrazena. Toto kritérium odlišuje přísloví od tzv. proverbial phrases, kterým chybí syntaktické jednotky nezbytné k tomu, aby se staly úplnými větami“ (též s. 13).

Jak již bylo řečeno, v teoretickém úvodu chybí jakákoli zmínka o problematice překladu frazémů a přísloví, o ekvivalenci překladových protějšků, jakýkoli odkaz na relevantní translatologickou literaturu (jen namátkou uved'me např. *Umění překladu* Jiřího Levého, knihu M. Bakerové *In Other Words: A Coursebook on Translation* a nespočet dalších knižních i časopiseckých publikací k tématu), stejně jako odkazy k vlivným paremiologickým studiím, třeba těm z pera Wolfganga Miedera.

Praktickou část práce uvádí představení knihy *Saturnin*, které je vzhledem k charakteru předkládané studie nedostatečné; chybí zejména objasnění funkce, která přísloví v textu hrají. Následuje prezentace obou překladů (zde by bylo víc než vhodné uvést nejen poslední vydání, ale zejména vydání první!) a vlastní přehled českých přísloví s jejich italskými a anglickými ekvivalenty. U každého je uvedena klasifikace podle formálního typu (příslloví propoziční či polypropoziční, případně eliptická, u polypropozičních je ještě rozlišována forma parataktická a hypotaktická), následuje velmi vágní a žádnými kritérii nepodložené porovnání významové ekvivalence a nakonec „metrická analýza“, která spočívá v lakonickém konstatování, zda je v příslovích rým, či nikoli. Odhlédnu-li od otázky, co přesně má vlastně ukázat formální klasifikace jednotlivých přísloví (kromě toho, že nepřekvapivě potvrzuje, že nejvíce je v jazycích přísloví monofrastických), nemůže takto impresionistická analýza přinést žádné relevantnější závěry (srov. tvrzení na s. 33: „Tento jev může být způsoben dvěma hlavními faktory. Jednak obdobné přísloví v italštině nemusí existovat, případně se nevyskytuje v oblasti země, z níž překladatelka pochází; jednak je Itálie, vzhledem k rozloze a kulturní

rozmanitosti, země s mnoha regionálními zvyky a tradicemi, jakožto i mnoha příslovími, což způsobuje, že žádný rodilý mluvčí italštiny zcela jistě nemůže znát všechna italská přísloví“). Zajímavé je snad jen zjištění, že v anglickém překladu převládá nad převodem frazeologickým převod doslovný, ale i tady by bylo třeba hledat vysvětlení v kontextu obecně translátologickém, v kontextu individuality překladatele, překladatelských zvyklostí dané země či nakladatelské praxe; je mi ovšem jasné, že taková analýza by překračovala možnosti bakalářské práce.

Jak je z tohoto posudku patrné, vykazuje bakalářská práce Moniky Syslové výrazné nedostatky, dané podceněním komplexnosti tématu. Na druhou stranu je třeba ocenit snahu diplomantky a vynaložené úsilí při sběru materiálu i ověřování existence přísloví ve slovnících: proto jsem se rozhodla práci k obhajobě doporučit s navrhovanou klasifikací *dobře*.

V Praze 30. 8. 2024

PhDr. Zora Obstová, Ph.D.
oponentka bakalářské práce